

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มา

ป่าจำปีสิรินธร ตั้งอยู่ตำบลซำป่า อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง เป็นป่าพุ่มน้ำจืดที่มีความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ไม้นานาชนิดมีพันธุ์ไม้ที่เป็นสปีชีส์เด่นคือต้นจำปีสิรินธร ซึ่งมีแห่งเดียวในโลก เนื่องจากป่ามีสภาพทางนิเวศวิทยาที่เหมาะสม มีปัจจัยสำคัญของการอยู่รอดของพืชคือน้ำที่คอยหล่อเลี้ยงพืชพันธุ์ภายในป่า ทำให้ระบบนิเวศของป่ามีความหลากหลายทางชีวภาพ ความหลากหลายชนิดของพืชที่อยู่ภายในป่าจำปีสิรินธรแห่งนี้ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่โดยรอบสามารถนำไปใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพันธุ์ไม้หายากได้แก่ ไซโลตัม (*Psilotum*) ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของพืชที่มีท่อลำเลียง พืชสมุนไพรนานาชนิด จากการสำรวจเบื้องต้นของกลุ่มอนุรักษ์ป่าจำปีสิรินธร ดำเนินการโดยชาวบ้านตำบลซำป่า ที่อาศัยอยู่โดยรอบป่าพบว่า มีพืชสมุนไพรมากกว่า 100 ชนิด มีสรรพคุณในทางยาเป็นอย่างดี ยิ่งไปกว่านั้นพืชพรรณไม้ที่สวยงามและบางชนิดหายากนี้ทำให้เกิดความรื่นรมย์เพลิดเพลินใจแก่ผู้พบเห็น และยังเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติที่คุณค่าที่อยู่ในโรงเรียน โดยรวบรวมทั้งโรงเรียนจากต่างพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียงจะพาคณะนักเรียนมาศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศของป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์แห่งนี้เสมอ นอกจากนี้จังหวัดลำปางยังได้ประกาศสัมพันธภาพให้ป่าจำปีสิรินธรแห่งนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถทำรายได้ให้กับชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบและใกล้เคียง เป็นการเสริมรายได้ของประชาชนขจัดความยากจนได้อีกหนทางหนึ่ง

อย่างไรก็ตามองค์ความรู้ต่าง ๆ ในป่าจำปีสิรินธรที่มีหลากหลายเหล่านี้ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาอย่างจริงจัง มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีได้เล็งเห็นความสำคัญที่จะพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ จึงได้ดำเนินการวิจัยเป็นชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาป่าจำปีสิรินธรเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” ซึ่งประกอบด้วย 9 ชุดโครงการย่อยคือ การศึกษาระบบนิเวศและความหลากหลายของพันธุ์พืชในป่าพุ่มน้ำจืดจำปีสิรินธร ศึกษาความหลากหลายของเห็ดในป่าพุ่มน้ำจืดจำปีสิรินธร การวิเคราะห์ชนิดและปริมาณธาตุที่มีอยู่ในบริเวณป่าพุ่มน้ำจืดจำปีสิรินธร การพัฒนาของเมล็ดและปรับปรุงความงอกของจำปีสิรินธร ความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมของจำปีสิรินธรโดยใช้ลำดับเบสไอทีเอส จัดอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้รู้ภาษาอังกฤษ และภาษาญี่ปุ่นเบื้องต้น พัฒนาการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของจำปีสิรินธรและการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ของชุมชนในพื้นที่หมู่บ้านซำป่า เพื่อให้ผลงานวิจัยเกี่ยวกับองค์ความรู้และข้อมูลเชิงลึก

เกี่ยวกับป่าจำปีสิรินธร ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าพุ่มน้ำจืดเพียงแห่งเดียวในภาคกลาง ได้รับการเผยแพร่สู่ประชาชนในชุมชนและประชาชนทั่วไป โดยมุ่งหวังให้เกิดความตระหนัก มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางธรรมชาติวิทยา จึงน่าที่จะต้องถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ จากงานวิจัยในป่าพุ่มน้ำจืดจำปีสิรินธรให้แก่กลุ่ม/องค์กรในชุมชน ได้แก่ นักเรียน อบต. หรือ ชมรมอนุรักษ์ เพื่อจะได้ช่วยกันรับผิดชอบซึ่งจะช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมจากชุมชนและเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีเกี่ยวกับข้อมูลป่าจำปีสิรินธร สู่ประชาชน

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ ข้อมูลป่าจำปีสิรินธร ให้แก่ประชาชนในชุมชน และประชาชนที่มีความสนใจ โดยกระทำในรูปแบบของการจัดทำศูนย์ข้อมูลป่าจำปีสิรินธร เอกสารเผยแพร่ การจัดนิทรรศการทางวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้ มีข้อมูล เกี่ยวกับป่าจำปีสิรินธร
2. ประชาชนมีความตระหนัก มีจิตสำนึก และมีแนวคิดในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในป่าพุ่มน้ำจืดจำปีสิรินธร
3. ผู้สนใจและผู้เกี่ยวข้องสามารถใช้ป่าพุ่มน้ำจืดจำปีสิรินธรเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้